

2-שמונה עשרה לשבת Of ברכה Lesson 21-The Text Of The Middle

Source 1

מגן אברהם סימן רסח'—בע"ש כתוב בשם כ"ג מה"ב מנהג לומר בליל שבת וינוחו בה וביום וינוחו בו ובמנחה וינוחו במ:

Translation: Concerning Shabbos, the book Knesses Gedola provides that it is customary to recite the words: V'Yanuchu Bah on Friday night; V'Yanuchu Bo on Shabbos morning and V'Yanuchu Bom for Shabbos Mincha.

Source 2

אליה רבה סימן רסח'—כתב שיירי כנסת הגדולה [הגהות שור אות ב] ומגן אברהם [סוף סק"ג] מנהג לומר בליל שבת וינוחו בה, וביום וינוחו בו, ובמנחה וינוחו במ ע"כ, ומגדולים שהבאתי לא משמע הכי.

Translation: The book: Shayarei Knesses Gedola and the Magen Avrohom provide that it is customary to recite the words: V'Yanuchu Bah on Friday night; V'Yanuchu Bo on Shabbos morning and V'Yanuchu Bom for Shabbos Mincha. From the words of some of the Gedolim that I quoted it does not appear to be appropriate to do so.

Source 3

ערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רסח—סעיף יד—יש מקומות שבברכת רצה במנוחתינו בערבית אומרים וינוחו בה, ובשחרית וינוחו בו, ובמנחה וינוחו במ [מג"א סק"ג]. ונראה לי הטעם דהנה שבת נקראת בתורה לשון נקבה ולשון זכר; כי קדש היא לכם מחלליה מות יומת [שמות לא, יד] הרי לשון נקבה; וכתוב בויקהל [שם ב] וביום השביעי וגו' כל העושה בו מלאכה וכן כתיב [שם כ, ח] זכור את יום השבת לקדשו וכן שומר שבת מחללו [ישעיה נו, ב] הרי לשון זכר. ולכן בלילה שיש בתורה לשון נקבה ליל אומרים בה ויום הוא תמיד לשון זכר בתורה לכן אומרים בו ובמנחה שהוא סמוך לערב כלול משניהם אומרים במ.

Translation: There are localities where it is customary to recite the words: V'Yanuchu Bah on Friday night; V'Yanuchu Bo on Shabbos morning and V'Yanuchu Bom for Shabbos Mincha (Magen Avrohom 113). It appears to me that the reason to do so is based on the fact that in the Torah, the word: Shabbos appears in female gender and in male gender. In the verse: Because it is holy to you, those who desecrate it shall be put to death (Shemos 31, 14), the word Shabbos appears in female gender. We further find in Parshas V'Yakheil the following: on the seventh day etc. whoever performs work during it and it is written: (Shemos 20, 8) remember Shabbos to sanctify it and it is written: guard against violating Shabbos (Isaiah 56, 2). In each of those references, Shabbos is referred to in male gender. As a result, at night, we refer to Shabbos in female gender as does the Torah and recite the word: Bah. In the morning we refer to Shabbos in male gender as does the Torah and recite the word: Bo. At Mincha time on Shabbos we include both male and female gender by reciting the word: Bom.

Source 4

שו"ת יחוה דעת חלק ה' סימן ל'—שאלה: האם בתפלת מנחה של שבת נכון יותר לומר וינוחו

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

בו כל ישראל, או וינוחו בם? תשובה: בשיורי כנסת הגדולה (סימן רסח סק"ב) כתב, מנהגינו לומר בתפלת ערבית של שבת, וינוחו בה, ובשחרית וינוחו בו, ובמנחה וינוחו בם, ונראה לי הטעם שבליל שבת היא ככלה בבית אביה, לכן אומרים וינוחו בה, ובשחרית היא ככלה בבית חמיה, שעיקר השמחה בבית החתן, לכן אומרים וינוחו בו. ובמנחה וינוחו בם, שלאחר מכן שניהם עיקר.

Translation: Question: As a part of Tefilas Mincha on Shabbos, is it better to recite the words:

V'Yanuchu Bo Yisroel or V'Yanuchu Bom Yisroel? Answer: In the book: Shiyurei Knesses Ha'Gidola (Siman 362, 2) the author writes: our custom for Tefilas Arvis on Friday night is to recite the words: V'Yanuchu Bah, in Shacharis, V'Yanuchu Bo and in Mincha, V'Yanuchu Bom. The reason for this appears to me to be that on Friday night Shabbos is like a bride still living in her father's house and so we refer to Shabbos in female gender and say: V'Yanuchu Bah. During Shacharis, Shabbos is like a bride who has entered her husband's house. Since the main Simcha of a wedding is celebrated at the groom's house, we refer to Shabbos at that time in male gender and say: V'Yanuchu Bo. At Mincha, we say: V'Yanuchu Bom because by that time the bride and groom are a married couple. We then refer to them in the plural number.

Source 5

ספר חמדת ימים חלק א', קמה'

ביאור האר"י בשינוי תפלות שבת זמ"ז,

וחילוק הלשונות "בה" "בו" "בם"

כט) ורבינו הקדוש האר"י ז"ל כתב טעם למה
שתקנו שלש תפלות משונות זו
מזו בשבת, אתה קידשתם הקידושין של
הכלה שנתן לה החתן בסוד שבע ברכות ואז
היא נקנית לבעלה ואסורה לחיצונים, וג'
פעמים ויכולו הם ג' עדים, ישמח משה הם
סבלונות, תכנת סוד מאכל ומשתה, אתה
אחד הוא יחוד חתן וכלה, ועל כן בלילה אנו
אומרים וינוחו בה ככלה בבית אביה שעיקר
השמחה בה, ובשחרית אומרים וינוחו בו
ככלה בבית חמיה שעיקר השמחה בו, ובמנחה
אומרים בם שאחר זה שניהם עיקר כיחודא
שלים.

Translation: Our holy teacher the AR"Y wrote that our Sages composed unique middle Brachos for Shemona Esrei on Shabbos for the following reasons: The Bracha of Ata Kidashta represents the act of Kiddushin that the Chosson (the Jewish People) performed upon the Kallah (Shabbos) accompanied by the recital of the Sheva Brachos in Shemona Esrei. Upon that occurring the Kallah became the responsibility of the Chosson and is prohibited from having relationships with others. The three times that we say V'Yichulu represent the witnesses to the betrothal. The Bracha of Yismach Moshe represents the gifts that a Chosson traditionally bestows upon a Kallah. The Bracha of Tikanta Shabbos represents the wedding meal and the Bracha of Ata Echad represents the first time the Chosson and Kallah spend time alone. For those reasons, we recite in the Friday night Shemona Esrei the word "Bah." At that time, the Kallah is still the responsibility of her father and the joy is centered around her. During Tefilas Shacharis we switch

---

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

---

to the word: "Bo" because now the bride has moved into her husband's house and the joy is centered around the Chosson. During Tefilas Mincha we change to "Bom" because from that moment on they are a couple.

Source 6

נוסח רומניא – א – להינו וא – להי אבותינו, רצה במנוחתינו, קדשנו במצותיך תן חלקנו בתורתך, ושבענו בטובך, ושמח את נפשינו בישועתך, וטהר את לבנו לעבדך באמת ובלבב שלם, והנחילנו ה' א – להינו באהבה וברצון את שבת קדשך, וינוחו בו ישראל המקדשים את שמך. בא"י מקדש השבת.

Source 7

נוסח תימן – א – להינו וא – להי אבותינו, רצה נא במנוחתינו, קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך, ושמח נפשינו בישועתך, ושבענו מטובך. וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו באהבה וברצון שבת קדשך, וינוחו בם כל ישראל אוהבי שמך. בא"י מקדש השבת.

Source 8

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיט', עמ' ב' – אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי: אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכלו. דאמר רב המנונא: כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שנאמר ויכלו, אל תקרי ויכלו אלא ויכלו.

Translation: Raba, others state, Rav Joshua ben Levi said: Even when an individual prays alone on the eve of the Sabbath, he must recite, And the heaven and the earth were finished etc. for Rav Hamnuna said: He who prays on the eve of the Sabbath and recites 'and the heaven and the earth were finished,' the Torah treats him as if he had become a partner with the Holy One, blessed be He, in the Creation of the world, as it is written, Wa-yekullu, and they were finished; read not wa-yekullu but wa-yekallu (and they finished).

Source 9

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיט', עמ' ב' – אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו (ישעיהו ו) וסר עונך וחטאתך תכפר. תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך. ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו.

Translation: Rav Hisda said in Mar 'Ukba's name: He who prays on the eve of the Sabbath and recites 'and the heaven and the earth were finished', the two ministering angels who accompany each man place their hands on his head and say to him: your iniquity is taken away and your sin purged. It was taught, Rav Jose son of Rav. Judah said: Two ministering angels accompany man on the eve of the Sabbath from the synagogue to his home, one a good angel and one an evil one. When he arrives home and finds the lamp burning, the table prepared and the couch bed covered with a spread, the good angel exclaims, 'May it be the same on another Sabbath too,' and the evil angel unwillingly responds 'amen'. But if not, the evil angel exclaims, 'May it be the same on another Sabbath,' and the good angel unwillingly responds, 'amen'.

Source 10

ספר כלבו סימן לה-ועומדין להתפלל תפלת ערבית ואומר אבות וגבורות וקדושת השם ובמקום האמצעיות יאמר אתה קדשת והוא כעין שבת בראשית, וכולל בו ויכלו עד לעשות; א-להינו וא-להי אבותינו רצה נא במנוחתנו וכו', רצה מודים ושים שלום. ואחר כן פותח שליח צבור וכל הקהל בקול רם ויכלו, וכולם מעומד לפי שזה הוא עדות אל ה' יתברך ביצירת מעשה בראשית, ועדות מעומד. ויש במדרש כל האומר ויכלו מעומד שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם ומניחין ידיהם על ראשו ואומרים לו (ישעיהו ו', ז') וסר עונך וחטאתך תכופר, רצה לומר שעל שבועת העדות כתיב (ויקרא ה', א) אם לא יגיד ונשא עונו, וכיון שהעיד זה עדותו ואומרים לו מלאכי השרת וסר עונך שהיה לך אם לא תגיד. ואחר כך מברכין אותו ואומרים לו וחטאתך תכופר, כך מצאתי בשם החכם ר' אליהו ז"ל.

Translation: They stand to recite Tefilas Arvis and say: Avos, Gevuros and Kedushas Hashem. Instead of reciting the middle Brachos that are said during the week, he recites: Ata Kidashta which represents the first Shabbos, Shabbos Bereishis. He should include therein the verses: Va'Yichulu until V'La'Asos. Then: Elokeinu V'Elokei Avoseinu Ritzei Nah . . . , Ritzei, Modeim and Sim Shalom. Then the prayer leader together with the congregation recite out loud the verses beginning with Va'Yichulu. These verses are said while standing because they are considered words of testimony to the fact that G-d created the world and testimony must be given while in a standing position. We find in the Midrash that for all who recite the verses beginning with Va'Yichulu while standing, two angels accompany the person, place their hands on his head and say: and your sin will be removed and your sin will be forgiven. This is in line with what we learned about the oath taken by witnesses as it is written (Va'Yikra 5, 1): if he does not tell, he will then carry his sin. Because the person testified about G-d creating the world, the ministering angels say: the sin that you would have committed had you not testified that G-d created the world has been removed. Then the angels bless the person and say: your sins are forgiven. So I found in the name of the wise man, Rav Eliyahu.

ואמרו ז"ל כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית; וצריך עיון, מאי מעליותא קאמר דנעשה שותף, והלא גנאי הוא כלפי מעלה כל שניות ושתוף? ואפשר לומר שהכונה בזה כי באמרו ויכלו שמראה בעצמו שמעלה עליו כל הכתוב בתורה לענין חדוש העולם, ומאמין בו אמונה קיימת כאלו הוא ראה בעיניו מעשה היצירה וכמו שהוא עצמו היה שותף להקב"ה בעשיית המלאכה לפי שאין לבו נוקפו בדבר קטן או גדול במעשה ההוא . . . בויכלו כתוב ג' זמנים "אשר" וכן בפסוק ראשון שבפרשת פרה אדומה כתוב ג' זמנים "אשר" לומר ששניהם שקולים כאחד דכשם שפרה מכפרת כך שבת מכפר, וזהו דאמרינן אם ישמרו ישראל שבת אחת מיד נגאלין, כך מצאתי.

Translation: Our Sages further said: whoever prays on Friday night and says: Va'Yuchulu, G-d treats him as if he became a partner with G-d in creating the world. This statement needs further elucidation. How can it be favorable to consider a person as a partner with G-d? Is it not a degradation of G-d to say that G-d had a partner in creating the world? We therefore must respond that in saying Va'Yichulu a person accepts all that was written about creation in the Torah and believes in it with a true belief as if he himself witnessed the creation of the world and as if he was a partner in creating the world because his heart does not deny either the smallest aspects of creation nor the most important aspects of creation . . . In the

---

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

---

verses of *Va'Yichulu* we find the word "Asher" three times. We find the same word repeated three times in the first verse of *Parshas Parah Aduma*. From this we can conclude that there is a link between Shabbos and the *Parah Aduma*. That link is as follows: just as the *Parah Aduma* serves to obtain forgiveness for sin, so too Shabbos brings forgiveness for sin. Based on that link, we can understand the statement that if all the Jews observed one Shabbos properly, the Jewish people would be immediately redeemed.

Source 11

יסודות התפלה מאת אליעזר לוי, 176 – מהו הטעם לאמירת "ויכולו" ולמה מכפרת אמירתו על העונות? במדור "משמרות ומעמדות" ציינו שאלה מהמעמדות, שלא עלו לירושלים לעמוד על הקרבן, התכנסו בערים לתפלה ולקריאה ב"מעשה בראשית". ולפי התוספתא קראו "בענין קרבנות ובענין מעשה בראשית". אחרי חורבן הבית, ולזכרו, תיקנו חז"ל לומר: (א) "סדר הקרבנות" – זכר להקרבת הקרבן.

Translation: What is the reason to recite the verses that begin with the word: Va'Yichulu and why does the recital of those words cause forgiveness? In the chapter entitled: Mishmaros and Ma'Mados we saw that the Ma'Mados, a group of people who did not travel to Yerushalayim to be with their Mishmar of Kohanim and stand by the sacrifices, would enter the center of town to engage in prayer and to read the Torah portion that dealt with creation. According to the Tosefta, they would read about the sacrifices and about creation. After the destruction of the Temple, and as a memorial to the Temple, our Sages instituted the following: 1) to recite the order of the sacrifices of the day, in order to remember the daily sacrifices in the Temple.

וכך אמר רב יוסי: "אמר אברהם, תינה בזמן הבית – החוטאים לפניך מביאים קרבן – בזמן שאין בית המקדש קיים, מה תהא עליהם? אמר לו: כבר תיקנתי להם סדר קרבנות. בזמן שקוראים בהן לפני, מעלה אני עליהם, כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם כל עונותיהם.

Translation: And so said Rav Yossi: Abraham said to G-d: I understand that while the Temple is standing, those who sin can bring a sacrifice to obtain forgiveness. But when the Temple is no longer standing, how will people obtain forgiveness? G-d answered: I have already prepared a written record of the sacrifices. If the Jewish people read this order of sacrifices, I will consider their reading equal to bringing the sacrifices and forgive their sins.

(ב) "ויכולו" – ש"מעשה בראשית" מחולק היה לששה חלקים לששת ימי החול, ובערב שבת גמרו המעמדות את קריאתם ב"ויכולו". ועל הקריאה ב"מעשה בראשית" אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימין שמים וארץ, ומשום כך קורין ב"מעשה בראשית". בעצם שיך "ויכולו" ליום השבת, אבל ביום השבת לא קראו המעמדות כלל ולכן קראו "ויכולו" ביום הששי. אבל ב"סדר המעמדות" נמצא "ויכולו" ב"מעמד של יום השבת. הרי שאמירת "ויכולו" בליל שבת היה זכר לקריאת המעמדות ב"מעשה בראשית". וכמו שאמירת "סדר הקרבנות" מביאה "מחילה על עונותיהם", כך מתברר לנו, שגם אמירת "ויכולו" מכפרת. ובברכת "מעין שבע" אומר השליח ציבור: א – ל עליון קונה שמים וארץ... זכר למעשה בראשית".

Translation: 2) Va'Yichulu- The Ma'Mados would read the story of creation. The reading was divided into six parts corresponding to the six days of the work week. On Erev Shabbos, the Ma'Mados would read that part of the creation story that begins with the word: Va'Yichulu. Concerning reading the story of

---

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

---

creation Rav Yossi said: if not for the Ma'Mados, heaven and earth would not have been created. That is why reading the story of creation became a part of the Ma'Mados. The section of the creation story that begins with Va'Yichuklu should have been read on Shabbos but since on Shabbos they did not perform the Ma'Mados, they read the verses that begin with Va'Yichulu on Friday. However if you check the Ma'Mados that are read today, you will find the verses that begin with Va'Yichulu in the section that is read on Shabbos. Therefore we can conclude that the practice of reading Va'Yivhulu on Friday night was instituted to commemorate the reading of those verses as part of the Ma'Mados. Just as reading the order of the sacrifices was meant to bring forgiveness so too the reciting of Va'Yichulu to commemorate the Ma'Mados brings forgiveness. That further explains why the prayer leader as part of the abbreviated form of Shemona Esrei says: Zeicher L'Maaseh Bereishis (to commemorate the creation of the world).